

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ З ПЛАНУВАННЯ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

Віталій Іванович ОНАЦЬКИЙ,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Урахування зарубіжного досвіду діяльності суб'єктів військового управління з планування оборони держави набуває особливої важливості в контексті осмислення напрямів удосконалення діяльності Генерального штабу ЗСУ, інших військових формувань та правоохоронних органів, впровадження ідей, рішень та інструментів їх реалізації, які успішно зарекомендували себе за кордоном в процесі реалізації оборонної політики.

Слід погодитися з Г. А. Гончаренко, що, «досліджуючи зарубіжний досвід, важливо враховувати фундаментальні трансформації, що відбуваються в сучасному світі. По-перше, ми є свідками зламу глобальної політики глобалізму і формування нового світоустрою, в якому Україна опинилася на передньому краї боротьби за демократичні цінності та право націй на самовизначення. Такий контекст вирізняє нашу державу з-поміж інших країн, що зіткнулися з викликами війни за останні десятиліття. По-друге, стрімкий розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для організації публічного управління, але водночас створює додаткові ризики в умовах інформаційної війни. По-третє, занепад культури навчання і отримання надійних знань через легкість поширення інформації будь-якої якості ставить під загрозу здатність суспільства приймати зважені рішення в критичних ситуаціях» [1, с. 285].

У світлі таких трансформацій у процесі осмислення зарубіжного досвіду діяльності суб'єктів військового управління з планування оборони держави варто враховувати той факт, що різні держави світу знаходяться на різних етапах економічного розвитку, впровадження цифрових інновацій, для них характерним є різний історичний контекст розбудови державності, географічне розташування, що може породжувати перманентну нестабільність. В умовах гібридних за своєю сутністю війн надзвичайно складним процесом є пошук напрямів і форм запозичення зарубіжного досвіду, що будуть успішно реалізовані в Україні.

З огляду на проголошений на рівні Конституції України незворотній євроатлантичний курс держави аналіз зарубіжного досвіду військового управління з планування оборони держави доцільно розпочати з дослідження практик і стандартів НАТО. Відповідно до офіційного сайту Організації Північноатлантичного договору метою процесу оборонного планування НАТО (NATO Defence Planning Process, NDPP) є забезпечення

рамках, у яких національна та альянска діяльність з оборонного планування може бути узгоджена, щоб дозволити союзникам забезпечити необхідні сили та можливості найефективнішим чином [2].

На нашу думку, у вітчизняних реаліях доцільним є створення окремого органу військового управління, юрисдикція якого поширюється на всю територію України, на який покладатиметься виключно оборонне планування за зразком Комітету з оборонної політики та планування НАТО. З огляду на досвід НАТО у сфері оборонного планування у діяльності вітчизняних органів військового управління, зокрема Генерального штабу ЗСУ, доцільно інтенсифікувати процес перейняття досвіду НАТО, відповідних стратегій, методів оборонного планування, у тому числі в контексті забезпечення доброчесності, нульової толерантності до корупції, прозорості і підзвітності.

Варто наголосити, що досвід НАТО із забезпечення доброчесності в оборонній сфері вже зараз активно впроваджується у секторі безпеки та оборони України. Особливо виразно такі трансформації спостерігаються в процесі підготовки військовослужбовців та правоохоронців, розробці відповідних освітніх програм, курсів тренінгів, створенні спеціалізованих антикорупційних підрозділів у закладах вищої освіти, що займаються підготовкою військовослужбовців і правоохоронців. Водночас у подальшому реформуванні вітчизняної оборонної сфери, у тому числі в частині оборонного планування, доцільно також приділяти особливу увагу постійному антикорупційному моніторингу з боку як Національного агентства з питань запобігання корупції, так і інститутів громадянського суспільства, максимальній цифровізації, прозорості та відкритості громадськості процесів оборонних закупівель.

Розглядаючи досвід окремих держав світу в сфері діяльності суб'єктів військового управління з планування оборони держави, варто першочергово звернути увагу на відповідний досвід США.

У сфері оборонного планування варто окремо проаналізувати діяльність Агентства передових оборонних дослідницьких проєктів (DARPA), провідного дослідницького агентства Міністерства війни США, є яскравим прикладом успішної стратегії як у розробці, так і в реалізації. Засноване в 1958 році у відповідь на запуск Радянським Союзом супутника, DARPA завжди спрямовувало діяльність на запобігання технологічним несподіваним ситуаціям, які могли б загрожувати національній безпеці США, одночасно створюючи стратегічні переваги завдяки передовим дослідженням та розробкам [3].

Багаторічний досвід діяльності Агентства передових оборонних дослідницьких проєктів може бути успішно впроваджений в українських реаліях в процесі фінансування, організації та безпосередньо проведення оборонних досліджень. Наукові пошуки є особливо важливими в сучасному мінливому середовищі, де постійно необхідно відстежувати останні тенденції, рішення та практики в інформаційній сфері, технологіях штучного інтелекту, соціально-психологічному забезпеченні військовослужбовців. Водночас перспективним є створення аналогічного

за своїми функціями до DARPA Наукового центру оборонних досліджень при Міністерстві оборони України, який би відповідав за постійну генерацію ідей в оборонній сфері, досліджував ключові виклики, що мають на місце на полі бою, статистичні відомості, долучав до проведення перспективних наукових досліджень національних і зарубіжних фахівців із суміжних галузей знань. Подібна аналітична основа є запорукою ефективного оборонного планування.

Таким чином, зарубіжний досвід військового управління з планування оборони держави є комплексним феноменом, який охоплює зарубіжні нормативно-правові акти, стратегії, концепції, програми, управлінські практики, окремі прогресивні рішення, які призвели до позитивних системних перетворень протягом тривалого часу за кордоном та потенційно можуть бути впроваджені в Україні з огляду на історичний, культурний і правовий контекст.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко Г. А. Зарубіжний досвід правового регулювання публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій і воєнного стану: уроки для України на третьому році війни. *Актуальні проблеми державного управління*. 2024. № 2 (65). С. 284-301.

2. MacLachlan K. Corruption and conflict: hand in glove // NATO: сайт. URL: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2018/12/06/corruption-and-conflict-hand-in-glove/index.html>.

3. Defense Sciences Office // DARPA: сайт. URL: <https://www.darpa.mil/about/offices/dso>.